

Stenogrammid

XII Riigikogu, VII Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 10.03.2014, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:07 Peaminister Andrus Ansipi poliitiline avaldus

2. 15:10 Arupärimine Hispaania päevalehes El País ära toodud väidete kohta Eestist kui Lõuna-Ameerika narkokartellide uuest transiidimaast (nr 379)

3. 15:24 Arupärimine tantsupeolistele seatud vanusepiirangute kohta (nr 382)

4. 15:38 Arupärimine Rail Balticu arengute kohta (nr 378)

5. 16:18 Arupärimine arvutite pahavara leviku kohta Eestis (nr 381)

6. 16:33 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

14:55 Esimees Ene Ergma

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu! Tere päevast, austatud peaminister! Alustame Riigikogu täiskogu VII istungjärku seitsmenda töönädala esmaspäevast istungit. Nüüd on võimalik üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Palun kõnepulti Vabariigi Valitsuse esindaja proua Heili Tõnissoni!

15:00 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud proua esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna kuus seaduseelnõu. Esiteks, kaugkütteseaduse muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, Ülemaailmse Postiliidu 25. kongressi lõppaktide ratifitseerimise seaduse eelnõu. Kolmandaks, veeseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnimetatud kolme seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts. Neljandaks, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Keit Pentus-Rosimannus. Viiendaks, audiitortegevuse seaduse ja väärtpaberituru seaduse muutmise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduse eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Jürgen Ligi. Ja kuuendaks, Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise Eesti-Vene riigipiiri lepingu ja Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise Narva ja Soome lahe merealade piiritlemise lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Nimetatud seaduse eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust välisminister Urmas Paet. Aitäh!

15:01 Esimees Ene Ergma

Aitäh! Palun, kolleeg Margus Tsahkna!

15:02 Margus Tsahkna

Lugupeetud proua esimees! Head kolleegid! Sotsiaalkomisjoni nimel on mul hea meel üle anda ravimiseaduse, riigilõivuseaduse ja tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise seaduse eelnõu. Kui te mäletate, siis Riigikohus langetas eelmisel aastal otsuse, mis puudutab apteegi asutamise piiranguid. Täna otsustas sotsiaalkomisjon ühel häälel selle seadusmuudatuse algatada. Ma loodan siin viljakat arutelu. Aitäh!

15:02 Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Mailis Reps!

15:03 Mailis Reps

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid, Riigikogu liikmed! Keskerakonna fraktsiooni nimel annan üle põhikooli ja gümnaasiumiseaduse ja kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Arvestades, et praegu arutatakse vähemalt järgmise poolteise aasta tulevikku, siis on igati paslik meelde tuletada, et meie koolilõuna maksab endiselt 0,78 eurot ja ka seda, et vahepeal on Eesti haridussüsteemi juurde tulnud sellised koolid nagu riigikoolid ja ka nende kohta käivat seadust tuleb täpsustada. Samuti tuleb arutada kutseõppeasutuste koolilõunatoetust. Kindlasti ei ole vaja meile meelde tuletada, kui palju on toidu hinnad vahepeal tõusnud. Kõik, kes vähegi on pidanud poes ringi vaatama, teavad hästi, et 78 senti eest sooja koolilõunat pakkuda on vägagi keeruline. Sellest tulenevalt on meil terve hulk ettepanekuid. Nimelt soovime täpsustada riigikoolidesse puutuvat, kutseharidusse puutuvat ning tõsta kõigi koolilõunatoetuse alammäär ühele eurole ja laiendada seda ka gümnaasiumiõpilastele. Selline lihtne, loogiline ja kõigile arusaadav eelnõu. Aitäh!

15:03 Esimees Ene Ergma

Aitäh! Juhatusel nimel olen vastu võtnud kaheksa seaduseelnõu ja kui need vastavad Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele, otsustab juhatus nende menetluse kolme tööpäeva jooksul.

Nüüd teated. Olen edastanud Riigikogu liikmete arupärimise majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsile. Teiseks, peaminister Andrus Ansip on avaldanud soovi esineda täna Riigikogu istungil poliitilise avaldusega. Riigikogu juhatus nõustus sellega. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 56 lõike 1 punkti 9 ja lõike 2 alusel olen täiendanud tänase Riigikogu istungi päevakorda peaminister Andrus Ansipi poliitilise avaldusega. Ja kolmandaks, juhin tähelepanu, et pärast päevakorra projekti teatavaks tegemist on Riigikogu juhatusel ettepanekul projekti lisatud päevakorrapunkt nr 2, s.o 11 Riigikogu liikme esitatud arupärimisele "Tantsupeolistele seatud vanusepiirangute kohta" (nr 382) vastamine. Palun teeme nüüd kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 93 Riigikogu liiget, puudub 8.

Head kolleegid, nende täiendustega, mis ma teile ütlesin, panen selle nädala päevakorra kinnitamise hääletusele. Palun hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 92 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

1. 15:07 Peaminister Andrus Ansipi poliitiline avaldus

15:07 Esimees Ene Ergma

Läheme tänase päevakorra juurde, mille esimene punkt on peaminister Andrus Ansipi poliitiline avaldus. Ma seletan, kuidas selle menetlus käib. Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 155 lõike 4 järgi leppisid Riigikogu juhatus ja peaminister kokku, et pärast poliitilise avaldusega esinemist peaministrile küsimusi ei esitata. Pärast avalduse esitamist avatakse läbirääkimised, mille käigus võivad sõna võtta fraktsioonide esindajad. Palun nüüd Riigikogu kõnetooli lugupeetud peaministri Andrus Ansipi!

15:08 Peaminister Andrus Ansip

Austatud proua Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu! Vabariigi Valitsuse seaduse § 10 lõike 3 kohaselt peab peaminister teavitama Vabariigi Valitsuse tagasiastumisest ka Riigikogu. Teatan, et tegin 4. märtsil 2014. aastal Vabariigi Valitsuse istungil teatavaks oma otsuse astuda tagasi omal algatusel Vabariigi Valitsuse seaduse § 9 lõike 3 alusel. Sellest tulenevalt teatasin samal päeval Vabariigi Presidendile minu juhitava Vabariigi Valitsuse tagasiastumisest Eesti Vabariigi põhiseaduse § 92 punkti 2 alusel. Tänan!

15:08 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra peaminister! Kas fraktsioonide volitatud esindajad soovivad osaleda läbirääkimistel? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata. Härra peaminister, palun ärge minge veel ära! Teie avalduse on Riigikogu teadmiseks võtnud. Seaduse järgi jätkab tagasiastunud valitsus oma tegevust ajani, mil uus valitsus on ametisse astunud.

Kuid mul on veel üks pisike asi teile üle anda. Te olete olnud kümme aastat peaminister ja olete kogu aeg vaadanud seda saali siitpoolt. Me otsustasime teile kinkida ühe väikese mälestuseseme selle kümneaastase töö eest. (Sumin.) Või oli üheksa aastat? Ma panin aasta juurde. (Andrus Ansip: "Isegi üheksat aastat ei ole olnud.") (Andrus Ansipile antakse üle Riigikogu saali kujutav pilt. Aplaus.) Edaspidi on härra Ansipil võimalus vaadata saali teistpidi. (Andrus Ansip: "Ma teen seda.") Ta teeb seda. Veel kord aitäh koostöö eest!
Kuna nüüd on pidulik osa läbi, siis alustame arupärimistele vastamist.

2. 15:10 Arupärimine Hispaania päevalehes El País ära toodud väidete kohta Eestist kui Lõuna-Ameerika narkokartellide uuest transiidimaast (nr 379)

15:10 Esimees Ene Ergma

Riigikogu liikmete Andres Anvelti, Kalev Kotkase, Helmen Küti, Mart Meri, Karel Rüütli, Marianne Mikko, Heljo Pikhofi, Indrek Saare, Rannar Vassiljevi, Jaan Õunapuu, Urve Palo, Jevgeni Ossinovski, Kalvi Kõva, Jaak Alliku, Eiki Nestori, Rainer Vakra, Rein Randveri ja Neeme Suure 20. jaanuaril s.a esitatud arupärimine Hispaania päevalehes El País ära toodud väidete kohta Eestist kui Lõuna-Ameerika narkokartellide uuest transiidimaast (nr 379). Palun nüüd kõnepulti lugupeetud kolleegi Andres Anvelti!

15:11 Andres Anvelt

Proua juhataja! Head kolleegid! 20. jaanuaril koostasime Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioonis arupärimise siseminister Ken-Marti Vaherile. Tahaks ära öiendada ühe trükivea, mille ma avastasin selle arupärimise tekstis. Nimelt, 17. veebruari asemel peab esimesel real olema 17. jaanuar 2014, mil Eesti ajakirjanduses refereeriti üht Hispaania suurimat üleriigilist päevalehte El País. Ma loodan, et see näpuviga ei olnud põhjus, miks me pidime mitu kuud vastust ootama. Aga see päris prestiižne suur päevaleht andis edasi Peruu narkootikumidevaba arengu ja elu komisjoni nõuniku Alberto Harti sõnu, et Baltimaad, sh Eesti, on muutunud Lõuna-Ameerika narkokartellide uueks transiidimaaks Euroopas. Päris uskumatu lugu, kui ei oleks sellest ka ise El Paísis tõlgi vahendusel lugenud. Seda tõsisist ja meie rahvusvahelist mainet halvendavat süüdistust põhjendati ka väitega, et viimastel aastatel on tunduvalt suurenenud Peruu kinni peetud ja Eestist pärit narkomuulade arv. Lõuna-Ameerikas on aeg-ajalt olnud selliseid üksikuid juhtumeid, nagu me tänu meie meediale teame. Viimane juhtum, millest te kindlasti olete kõik lugenud, puudutab kahte noort Eesti neiut, kes peavad Peruu kandma rohkem kui kaheksa-aastasest vangistust.

Samas artiklis oli ka väga üksikasjalikult kirjeldatud, kuidas kogu see asi käib, kuidas narkootikumi toodetakse. Nii et peale Alberto Harti, kelle tsitaat oli lehes ära toodud, oli ka ajakirjanik päris kõvasti vaeva näinud. Eesti on ühinenud, nagu me teame, ÜRO narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseadusliku ringluse vastase 1988. aasta 20. detsembri Viini konventsiooniga. See seab meile väga kõrged standardid narkootikumidevastases võitluses, nagu ka meie liikmesus Interpolis ja Europolis. Seetõttu me fraktsioonis otsustasimegi küsida lugupeetud siseministrilt viis küsimust sama teema kohta, et ta kas kinnitaks neid päris tõsiseid väiteid või lükkaks need ümber. Me ju teame, kui suur on Lõuna-Ameerika narkokartellide käive ja millised tagajärgi nii majandusele kui ka kuritegevusele võib kaasa tuua sellise organiseeritud kuritegevuse esilekerkimine ühes või teises maailma osas. Palun lugupeetud siseministril nendele meie küsimustele vastata ja kui see tüli ei tee, siis ka küsimused ette lugeda, et siinolijail oleks parem jälgida. Aitäh!

15:13 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Andres Anvelt! Palun kõnepulti lugupeetud siseministri Ken-Marti Vaheri!

15:15 Siseminister Ken-Marti Vaher

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Suur tänu teile arupärimise eest! Küsimusi on viis, ma alustan kõige esimesest.

Kõigepealt küsitakse: "Milline on Siseministeeriumi seisukoht Peruu ametiisiku vastavasisulise avalduse kohta? Kas Eesti õiguskaitseorganitel on olemas andmed Peruu ametiisiku väidete paikapidavuse kinnitamiseks või ümberlükkamiseks?" Arupärimises toodud ajakirjanduses esitatud väide, nagu kulgeks

Lõuna-Ameerika narkootikumide Euroopasse toimetamisel uus suur kaubatee läbi Balti riikide, kust uimastid liiguvad edasi atraktiivsematele turgudele Lääne-Euroopas, on Siseministeeriumi kinnitusel alusetu ega vasta tõele. Me ei ole selliseid andmeid saanud ei rahvusvaheliste suhtluskanalite kaudu ega oma õiguskaitseorganitelt. Juba geograafiliselt ja logistiliselt oleks see väheusutav, kuna Eesti lennujaamadel ja sadamatel puudub otseühendus Peruuga. Selline olukord suurendab märkimisväärselt avastamisriski ja seega vähendab ka kriminaalse tulu saamise võimalusi. Narkokaubitsemise analüüsimisel tuleks arvestada ka asjaolu, et pole mõtet vedada kokaiini vahemaandumiste ja ümberistumistega Hispaaniast, Portugalist või Prantsusmaalt Eestisse, et seda seejärel, uuesti riskides, tagasi Lääne-Euroopasse vedada. Euroopa Uimastiseire Keskuse analüüside põhjal on Euroopa turule suunatud Lõuna-Ameerika uimastite sisendpunktide mõned Lääne-Euroopa riigid. Balti riike ei mainita, aga on selge, et Lõuna-Ameerikast pärit kokaiini osakaalu kasv Euroopa riikides on muret tekitav.

Teine küsimus: "Kas Eesti õiguskaitseorganid on pöördunud koostööks ette nähtud rahvusvaheliste kanalite, nagu Interpol, kaudu oma Peruu partnerite poole selgitamaks selliste väidete sisu, paikapidavust ja süüdistuste ulatust?" Interpoli kanal ei ole ette nähtud ajakirjanduses avaldatud üldistatud väidete kinnitamiseks ega ümberlükkamiseks, vaid mõeldud konkreetse politseilise info vahetamiseks. Seega arupärimises käsitletud ajakirjandusliku juhtumi kohta ei ole Interpoli päringut tehtud. Peruu ja Eesti on narkokuritegude vallas mitmesugust koostööd teinud. Näiteks võib tuua mõne aasta taguse hammasrattasse peidetud kokaiini juhtumi, samuti kokaiinikullerid, kes on Peruus kinni peetud. Keskkriminaalpolitsei on ka aeg-ajalt pöördunud Peruu poole, et tuvastada konkreetsete kinnipeetute süüdistuse ulatust.

Kolmas küsimus: "Milline on kirjeldatud piirkonnast (Peruu ja tema naaberriigid) Eestisse saabunud narkootiliste ainete konfiskeerimise osatähtsus üldises narkootiliste ainete leviku pildis meie vastavates kriminaalmenetlustes?" Kuna Eestis on kokaiiniturg võrdlemisi marginaalne ja globaalses kontekstis on kriminaalpolitsei leitud kogused tõesti äärmiselt väikesed, siis ei ole võimalik iga leitud koguse kohta konkreetset päritolumaad tuvastada. Viimastel aastatel on kokaiinikogused kordades väiksemad kui amfetamiini, marihuaana, GHB ning muude narkootiliste ja psühhotroopsete ainete kogused. Võib öelda, et 2011. aastal konfiskeeriti kokaiini 34 korral ja kokku 800 grammi; 2012. aastal 49 korral ja kokku ligikaudu 3,5 kilogrammi ning eelmisel aastal 47 korral, kokku ligi 1,8 kilogrammi.

Neljas küsimus: "Milline on Eesti elanikest kinnipeetute narkootikumidega seotud vahistamiste arv Peruus ja Lõuna-Ameerikas (sh Mehhiko) tervikuna ning milline on viimaste aastate trend?"

Siseministeeriumile teadaolevalt on Peruus kokaiini salakaubaveo kahtlusega kinnipeetute arv viimase kolme aasta jooksul olnud stabiilne, võrreldes 2010. aastaga on Eesti elanikest kinnipeetute arv kolm korda vähenenud ja sama võib öelda ka teiste Ladina-Ameerika riikide kohta. 2010. aastal istus kuus Eesti inimest kinni Peruus; 2011., 2012. ja 2013. aastal kaks inimest, peale selle mõned isikud paaris teises riigis, näiteks 2013. aastal Trinidadis ja Tobagos kaks inimest. Seega ka see statistika ei toeta ühe Peruu ametniku väidet, et Eesti roll globaalses kokaiini salakaubaveos on kasvanud. Ja praegu ei ole meil ka andmeid kõigi Peruus kinnipeetud välismaalaste kohta.

Ja viimane küsimus: "Milliseid samme on Siseministeeriumil kavas ette võtta reageerimaks Peruu ametiisiku tõsistele süüdistustele ja Eesti kui väidetava narkotransiidimaa maine parandamiseks?"

Uimastikuritegevuse ohjeldamine on üks meie prioriteete ja me oleme ka siin saalis seda viimaste aastate jooksul mitmel korral käsitlenud. Viimane kord arutasime seda turvalisuspoliitika arengusuundade arutelu käigus alles üle-eelmisel nädalal. Ma julgen öelda, et selle ühe Peruu ametniku tõenäoliselt ekslik väide ei kaalu üles meie õiguskaitsete aastatepikkust koostööd ja tulemuslikku tegutsemist selles vallas. Ja see koostöö on eelkõige rahvusvaheline, kuna ainult nii saab korraldada tegevust uimastikaubitsemise vastu. Kui rääkida kriminaalpolitsei menetlusvõimekusest, siis viimase kolme aasta jooksul on märgatavalt kasvanud nii palgafondi kui ka eritehnika soetamise summad. Sellel aastal suurenes narkopolitsei palgafond vähemalt 10%. Kindlasti tuleks rääkida kriminaaltulu konfiskeerimisest. Enamik kriminaaltulust konfiskeeritakse just uimastikaubitsemise juhtumites. Kriminaaltulu tuvastamise büroo, mis on nüüdseks kaks aastat tegutsenud keskkriminaalpolitsei keskse büroona, tegeleb just niisuguste raskete varjatud kuritegudega, nagu on narkokaubitsemine. Selle büroo koosseisu on suurendatud, nüüdseks töötab seal kokku umbes 20 inimest. On võetud tööle tippeksperite, et suuta näiteks kriminaaltulu tuvastamiseks teha koostööd Maksu- ja Tolliametiga, kes samuti saab Eestis narkokaubitsemist tõkestada. Tähtis on ka see, et oleme viimastel aastatel kaasanud Politsei- ja Piirivalveameti korrakaitse ja piirivalve töötajad, et nende abil paremaid tulemusi saavutada,

märgata võimalikke narkoveo kanaleid. Alates 2012. aasta algusest on selge siht proovida lõhkuda tänavakaubitsemise võrgustikke. Puhtalt taktikalisel tasandil tegutseb narkokuritegude talituse operatiivgrupp, mis tegutseb Põhja Prefektuuris ja Ida Prefektuuris eelmise aasta teisest poolest. 2013. aastal on Ida Prefektuuris läbi viidud viis tänavaooperatsiooni, Põhja Prefektuuris veelgi enam. Üldiselt võib öelda, et uimastikaubitsemise tõkestamine on prioriteet ja rahvusvaheline koostöö on tõesti tähtis. Ma arvan, et tuleb tähelepanu pöörata ka sellistele juhtumitele, kui üks või teine riik kellegagi mõnes maailma meediaväljaandes segi aetakse. Selles mõttes ma kindlasti tänan selle arupärimise eest ja selle diskussiooni eest siin parlamendis. Aitäh!

15:23 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra siseminister! Tundub, et teile küsimusi ei ole. Veel kord aitäh! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

3. 15:24 Arupärimine tantsupeolistele seatud vanusepiirangute kohta (nr 382)

15:24 Esimees Ene Ergma

Läheme järgmise arupärimise juurde, see on Riigikogu liikmete Ester Tuiksoo, Lauri Laasi, Urbo Vaarmanni, Marika Tuus-Lauli, Yana Toomi, Peeter Võsa, Mailis Repsi, Tarmo Tamme, Valeri Korbi, Mihhail Stalnuhhini ja Viktor Vassiljevi 27. jaanuaril s.a esitatud arupärimine tantsupeolistele seatud vanusepiirangute kohta (nr 382). Palun kõnepulti kolleeg Ester Tuiksoo!

15:24 Ester Tuiksoo

Lugupeetud proua juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Austatud minister! Tõepoolest, Keskerakonna fraktsiooni liikmed esitasid jaanuaris kultuuriministrile arupärimise, mis puudutab laulupeol osalevate eakamate rahvatantsijate vanusepiiranguid. Eelkõige on selle otsuse teinud Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, õigemini selle mentornõukoda. Mis põhjusel ja miks selline otsus on tehtud, selle kohta me küsime kultuuriministrilt viis küsimust ja palume, et ta seda selgitaks. Kindlasti soovime veel juurde küsida. Aitäh!

15:25 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Ester Tuiksoo! Palun nüüd kõnepulti lugupeetud kultuuriministri!

15:25 Kultuuriminister Urve Tiidus

Tere päevast, lugupeetud Riigikogu esimees! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Mul on hea meel, et te küsite tantsupeoliste vanusepiirangute kohta. Vastan meelsasti kõigile viiele küsimusele. Esimene küsimus: "Tantsupeo naisrühmade vanusepiiriks seati 60 ja segarühmadele 65 aastat. Miks just sellised vanusepiirid ja millest selline vahe kahe tantsurühma liigi vahel?" Esmalt olgu öeldud, et isiklikult pean õigeks ja õiglaseks, et laulu- ja tantsupeol saavad tantsida kõik, sõltumata vanusest. On mõistlik, kui osalejad valitakse välja eelproovidel esinemise ja tantsuoskuse järgi. Ütlen kohe, et täpselt nii see ongi. Siiski olen tantsupeol osalejate vanuse teemal pöördunud Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse poole, et saada täpselt selgust, kuidas selline avalik teemapüstitus on tekkinud ja kas vastab tõele, et tantsupeol osalejatele on ikkagi kehtestatud mingi vanusepiirang. Sain laulu- ja tantsupeo korraldajatelt kinnituse, et sellist piirangut ei ole seatud. Ainus kriteerium peole pääsemisel on tantsuoskuse tase. Kuid selleks, et te mõistaksite avalikkusesse jõudnud infomüra paremini, selgitan teile pisut tantsupeole pääsemise tingimusi. Need tingimused on seatud kõikidele rühmadele. Esmane kohustus on muidugi õppida selgeks tantsupeo kava. Rahvatantsuga tegelevad teavad, et on kokku lepitud tantsurühmade jagamises kategooriatesse ehk liikidesse. Sellise jagamise eesmärk on valida rühmadele sobiv repertuaar eri tantsupidudeks. Lasterühmi määratletakse kooliklasside järgi, näiteks 3.-4. ja 5.-6. klasside tantsurühmad jne, kuni põhikooli lõpuastmeni välja. Erialaselt, nagu juba ütlesin, kutsutakse neid rühma liikideks. Täiskasvanute kollektiivid on aga jagatud rühmadeks: A-, B-, C-, D- ja N-rühmad. A-rühmad moodustavad n-ö valikrühmad, kes on suurte kogemuste ja väga kõrge kunstilise tasemega esindusrühmad, B-rühmad on täiskasvanute rühmad, C-rühmad on noored (nii gümnaasiumiõpilased kui ka üliõpilased), D-rühma moodustavad seniorid ning N-rühmas on

naistantsijad. Nimetatud kategooriatesse jaotust ei võeta arvesse mitte ainult suurtel üleriigilistel tantsupidudel, vaid ka maakondlikel, meeste-, naiste- ja muudel tantsupidudel. Nõue, millele te viitate, lugupeetud küsimuste esitajad, on tantsurühma soovituslik keskmine vanus, mis on määratletud iga tantsurühma kategooria sees. Rühmadele on seatud ka teisi nõudeid peole pääsemiseks, näiteks on määratletud rühmade koosseisud ja suurus, rahvarõivaste olemasolu ja eelkõige korralikult omandatud repertuaar. Nii Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus kui ka tantsujuhid on mulle kinnitanud, et tantsupeolt mitte keegi vanuse tõttu kõrvale ei jää. Siinkohal tsiteerin Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutuse juhti Aet Maateed: "Veel kord kinnitame, et kõik rühmad tantsivad repertuaari ette ning peolepääsu kriteeriumiks on korrektselt omandatud ja ettetantsitud repertuaar."

Teine küsimus: "Tantsupeo korraldajatele heidetakse ette tantsijate vähest kaasamist ja puudulikku kommunikatsiooni vanusepiirangute küsimuse arutamisel ja vastavasisulise otsuse vastuvõtmisel. Miks ei kaasatud rahvatantsijaid niivõrd olulise ja neid otseselt puudutava otsuse tegemisse?" Lugupeetud arupärijad! Olen nõus, et inimestelt arvamuse küsimine nendega seotud küsimuste puhul on väga tähtis ja seda saab alati paremini teha. Aga praegusel juhul ei anna ma hinnangut kellegi tegevusele, vaid kirjeldan, kuidas tantsurühmasid puudutavad otsused on sündinud. Rahvatantsuvaldkonna edendamiseks tegeleb mittetulundusühing Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Selts, kes koordineerib ligemale 1300 rahvatantsurühma ühist tegevust. Juba 2012. aasta 14. aprillil toimus Tallinnas ümarlaud, millel osalesid Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi mentornõukoda, tantsupeo kunstiline toimkond ja maakondade tantsujuhtide esindajad, kes iga kategooria puhul võtsid aluseks reaalse olukorra oma juhitavas kategoorias ja sõnastasid veelgi selgemad tantsurühmade kirjeldused. Nagu mõistate, tegemist on Eesti Rahvatantsu ja Rahvamuusika Seltsi kui tantsuliikumist korraldava ja suunava keskseltsi läbiarutatud ettepanekutega, mitte tantsupeo korraldajate sooviga. Olgu veel öeldud, et kõik vajalikuks peetud muudatused arutati läbi ka tantsupeo kunstilise toimkonna ja maakondade tantsujuhtide esindustega. Ma arvan, et on õigem, kui tantsijad, juhendajad, lavastajad ise otsustavad, kuidas tantsuvaldkonnas elu korraldada. Ministeerium sellistesse otsustesse või valikutesse ei sekku. Olgu mainitud, et rühmaliikide täpsustamisel osales sada suurte kogemustega tantsujuhti. Kolmas küsimus: "Vanuse tõttu tantsupeost eemale jätmine võib olla solvav ja eriti nendele inimestele, kes on kogu elu tantsimisega tegelenud. Missugune on Teie kui kultuuriministri hinnang tantsupeoliste seatud vanusepiirangute osas?" Ma kinnitan veel kord, et tantsupeoliste ei ole seatud vanusepiirangut, seega on mul raske anda hinnangut sellele, mida ei ole. Kuid kui te küsiksite minult, kas ma pean otstarbekaks sellise piirangu seadmist, siis vastan, et ma ei pea seda õigeks. Nagu ma esimesele küsimusele vastates märkisin, on rahvatantsupidu, nagu me teame, rõõmupidu ja meie sügavate rahvakultuuritraditsioonide pidu ning teatud vanus ei tohi küll tantsupeole pääsemise võimalusi ja tantsulusti vähendada. Ma tean isiklikult tantsijaid, kellel aastaid juba kõvasti üle 70, aga kes teevad silmad ette endast poole noorematele. Tsiteerin siin ühte tuntud ütlust, mida ma pole ise välja mõelnud: noorus on looduse kingitus, vanadus on kunstitöö. Väga kahju, et selline infosegadus on tekkinud. Ma arvan, et need inimesed, keda see eksitav arusaamatus puudutas, väärivad siirast vabanduse palumist.

Neljas küsimus: "Räägime väga palju elukestvast õppest, pensioniea tõstmisest ja eakate pikemast tööturul hoidmisest. Seega kõlbaksid eakad justkui tööhõiveks, aga näib, et mitte rahvapeol osalemiseks. Kas Te ei näe siin ebakõla?" Lugupeetud arupärijad! Ma ei näe ebakõla selles, kui tantsupeole on oodatud kõik tantsijad, kuid tõsi on see, et peole esinema pääsemiseks tuleb etteantud kava muidugi korralikult selgeks õppida. Kui jutt juba rahvatantsijate vanusele läks, siis rahva eluea kasvades ja tervise paranedes näeme tulevikus tantsupidudel tõenäoliselt veelgi rohkem küpses eas tantsijaid ja see on tore.

Viies küsimus: "Jääb mulje, et tantsupeo korraldajad ei soovigi leida lahendusi tantsupeol osaleda soovijate osaluse suurendamiseks. Küll tuuakse ettekäändeks tantsuväljaku väiksus jne. Mida saaks riik teha, et mitte ükski heal tasemel tantsupeo repertuaari omandanud rahvatantsurühm ei peaks peost kõrvale jääma?" Praegu on laulu- ja tantsupeo ettevalmistuses tehtud kõik mis võimalik, et peole pääsejaid oleks võimalikult palju ja kõrvalejääjaid oleks võimalikult vähe. Näiteks on kaasatud isegi uus täiskasvanute tantsurühma liik, s.o B2. Need on nimelt vähese tantsukogemusega täiskasvanute rühmad. See samm avab uutele tulijatele tee tantsupeole. Korraldajad loodavad ka, et see leevendab pisut üha suurenevat konkurentsi naisrühmade seas. Loomulikult peavad naisrühmade tantsijad siis endale ka partnerid leidma. Tantsuhuvilised mehed on tantsupeol oodatud ja kõrges hinnas. Naisrühmad on kõige arvukam kategooria üldse ja neist võetakse tantsijaid peole kaks korda enam kui

teistest kategooriatest.

Tõsi on ka see, et laulu- ja tantsupeol osalejate arvule on seatud üldarvu piirangud. Ligemale 38 000 osalejat on praeguse infrastruktuuri juures valmis vastu võtma laulukaar ja tantsuväljak, aga ka Tallinna koolimajad majutuskohadena, söögikohad, transport. Nii osalejate kui ka publiku maksimumpiir saavutati 2009. aasta laulu- ja tantsupeol. Selle piiri tõstmine tooks kaasa turva- ja logistikariske nii osalejatele kui ka publikule. Tõsi, uue tantsuväljaku rajamine on pooleli olev teema, sellega tuleb tegelda. Kuid tegu on siiski pigem vaid ühe osaga probleemist kui tervikust. Nagu me teame, suurte ürituste korraldajatel on kusagil alati piirid ees. Nii nagu staadionil on pealtvaatajate istekohad ühel hetkel otsas, tuleb ka osalejate puhul arvestada nii tantsupeo aastakümnete jooksul väljakujunenud spetsiifikat kui ka majutuskohade ja transpordi vastuvõtuvõimet. Korraldajad peavad tagama nii osalejate kui ka pealtvaatajate turvalisuse, korraldama nõuetekohase majutuse, toitlustuse, transpordi jne. Nii et küsimuse all on ikkagi inimvara ja ka tegutsemisruum. Mis puutub rolli, siis see on eelkõige meie kultuuritraditsioonide hoidmine ja edasikandmine uutele põlvkondadele, ka UNESCO maailmapärandi nimekirja kantud traditsiooni kestmise ja säilitamise ning rahva vabatahtlikkusele põhineva tantsu- ja laulupeoliikumise hoidmine. Ma arvan, et selle traditsiooni hoidmine on väga tähtis ülesanne. Sealt edasi mõeldes aga ei pea ma õigeks, et riik hakkab laulu- ja tantsupeo stsenaariume ette kirjutama või väljakujunenud traditsioone muutma.

Meenutan siinkohal, et laulu- ja tantsupidu toimub 1.–6. juulini. Tantsupeole ja laulupeole on üle mitme aasta kaasatud 20 sümfooniaorkestrit.

Täna väga nende küsimuste eest ja võimaluse eest selgitada seda teemat!

15:35 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, lugupeetud proua kultuuriminister! Aga kolleeg Ester Tuiksoo tahab siiski veel midagi küsida.

15:36 Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister, suur tänu nende väga ilusate ja heade vastuste eest sellel piinlikul teemal! Ma loodan tõesti, et need selgitused rahustavad ka meie nooruslikke, aga natuke eakamaid rahvatantsijaid. Ma tahan peale tänast vastuste kuulmist veel küsida, kas te olete ka asjaosalisi teavitanud, et selline piinlik info ei lekiks enam ei avalikkuse ette ega ka rahvatantsijate sekka või ka muusse valdkonda, kus me räägime elukestvast õppest jne. Me ju ei soovi, et tulevikus selline solvang korduks.

15:37 Kultuuriminister Urve Tiidus

Suur tänu, proua Tuiksoo! Otseselt ei ole ministeerium mingit teavet välja saatnud. Ma väga loodan, et see info ka seoses teie tänase arupärimisega levib. Vajaduse korral me teeme seda. Täna ma lihtsalt kontrolliks helistasin mõnda maakonda nendele inimestele, kes tegelevad kultuurielu korraldusega, ja küsisin, kas see segadus on kuidagi mingeid tagasilööke kaasa toonud. Mulle kinnitati – toon Saaremaa näite –, et tantsijaid registrisse kandes pole kellegi vanuse tõttu mingit takistust ette tulnud, kõik on saanud registreeruda. Kogu see küsimus oli ehk infomüra. Kui keegi veel kahtleb, kas küps iga kuidagi takistab tantsimist, siis olen kindel, et Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutus tegeleb sellega, et õige info kõigini jõuaks.

15:37 Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu veel kord, proua minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

4. 15:38 Arupärimine Rail Balticu arengute kohta (nr 378)

15:38 Esimees Ene Ergma

Järgmine arupärimine on Riigikogu liikmete Lauri Laasi, Yana Toomi, Priit Toobali, Peeter Võsa, Urbo Vaarmanni ja Ester Tuiksoo 20. jaanuaril s.a esitatud arupärimine Rail Balticu arengute kohta (nr 378). Palun kõnepulti kolleeg Lauri Laasi!

15:39 Lauri Laasi

Proua juhataja! Head kolleegid! Austatud minister! Rail Balticu idee on peaaegu 20 aastat vana. Juba 1994. aastal avaldatud poliitilises dokumendis "Läänemeremaade visioon ja strateegiad aastaks 2010" kajastati Baltimaid läbivat rongiliiklust kui tähtsat elementi Läänemere regiooni ruumilises arengus. Rail Balticu ühenduse valmimiseks kulub prognooside kohaselt veel kümme aastat. Ometigi on majandus- ja kommunikatsiooniminister olnud Rail Balticu ühenduse valmimise suhtes palju optimistlikum. Näiteks 2007. aastal teatas minister pärast kohtumist Läti, Leedu ja Poola transpordiministriga, et hiljemalt viie aasta pärast peaks Rail Baltic toimima. 2010. aasta suvel ütles majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts Rail Balticu teemalisel pressikonverentsil, et Tallinnast Varssavisse võib rongiga sõita umbes aasta pärast. Uue raudtee ehitus Eestis maksaks uuringu kohaselt ligikaudu 950 miljonit eurot. Trassi lõplik hind selgub pärast hangete korraldamist. Ehitus on võimalik ainult juhul, kui Euroopa Liidu kaasrahastamise osakaal kogu projekti elluviimisele on 75–85%. Omafinantseeringu osa kannavad kõik Balti riigid projektis ise. Kokku lähevad ehitustööd maksma 3,6 miljardit eurot. Euroopa Liidu kaasrahastamiseks peavad Balti riigid tegutsema kiiresti, sest kui Rail Balticu ehitamist pole alustatud 2016. aastaks, ähvardab oht eurorahast ilma jääda. Värske peaministrikandidaat Siim Kallas rääkis 2. märtsil toimunud Reformierakonna üldkogul, et on valmis tegema Rail Balticu suhtes rahvaküsitluse ja kui rahvas leiab, et seda pole vaja ehitada, siis jäetakse projekt katki. Eelmainituga seoses peatun eraldi viimasel osal, mis mind eriti huvitab. Meil on ministrile kolm küsimust.

15:39 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Lauri Laasi! Palun nüüd kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Partsil!

15:41 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed, head küsijad! Ma vastan neile kolmele küsimusele, aga sissejuhatavas sõnavõtus püüdsin kinni mõned viiteid eri tähtaegadele. Ma kasutan lihtsalt võimalust, et Riigikogu saalis veel kord üle rääkida rahvusvaheliste kokkulepete taust. Nimelt tuleb vahet teha Rail Baltica arengus n-ö kolmel etapil. Rail Baltica esimene etapp – muide, ka rahvusvahelises kõnepruugis kasutati nime kujul Rail Baltica, ka inglise keeles – tähendas seda, et nt Tallinna–Tartu–Valga olemasolev raudtee infrastruktuur renoveeritakse nii, et seal on võimalik sõita kiirusega 120 kilomeetrit tunnis. Selle esimese etapi on Eesti läbinud. Rail Baltica teine etapp tähendas, et tuleks analüüsida majanduslikku mõttekust investeerida olemasolevasse raudtee infrastruktuuri nii, et võiks suurendada kiirust kuni 160 kilomeetrini tunnis, ka Tallinna–Tartu–Valga liinil. Rail Baltica kolmas etapp, nüüd juba õigema nime all Rail Baltic, nagu ka keeleteadlased on soovitanud, on käsitletud algusest peale Euroopa raudtee laiusega uue infrastruktuuri rajamist, pidades silmas kiirust vähemalt 240 kilomeetrit tunnis. Teie arupärimine puudutab tõenäoliselt just nimelt Rail Balticut ehk varasemas kõnepruugis Rail Baltica kolmandat etappi.

Nüüd teie konkreetsed küsimused. Millises järgus on praegu Rail Balticu projekt? Rail Balticu projekt on maakonnaplaneeringute ja keskkonnamõtjude strateegilise hindamise etapis, mida Eesti alustas 2013. aasta kevadel. Praeguse ajagraafiku järgi peaks 2014. aasta suveks olema välja valitud üks eelistatud trassi alternatiiv, mille kohta hakatakse koostama n-ö eelprojekti, ja kokkulepete järgi peaks see valmis olema 2015. aasta lõpuks. Selle järel on võimalik minna järgmisse, investeerimisotsuste faasi ja hiljem juba ehitusfaasi. Täpselt samasugused ülesanded on püstitatud loomulikult meie partneritele ehk siis Lätile ja Leedule.

Teine küsimus: "Mitmel korral olete Te kohtunud Rail Balticu küsimustes oma kolleegidega Lätis ja Leedus? Kui kaugel ollakse projekti ühiste põhimõtete kokkuleppest?" Peaaegu kõikidel Balti transpordiministrite, aga ka Põhjamaade ja Balti transpordiministrite regulaarsetel kohtumistel on Rail Baltic ühel või teisel moel arutlusel olnud. Et mitte liiga kaugele minna, räägin konkreetselt kahest eelmise aasta kohtumisest – 11. aprillil Riias ja 16. septembril Vilniuses –, kus keskenduti Rail Balticu arengusuundade käsitlemisele. Mõlemal kohtumisel kirjutasime alla ka ühised deklaratsioonid edasiste tegevuste kohta, mis sel hetkel aktuaalsed olid. Peamiselt puudutasid need ühisettevõtete loomist 2013. aastal.

Mis puudutab iga liikmesriigi enda ettevalmistustöid, siis selleletemalised kokkulepped on 2011. aasta lõpus planeeringu keskkonnamõtju hindamise eelprojekti faasis alla kirjutatud. See sai teoks pärast seda, kui ühine AECOM-i uuring oli valminud ja liikmesriikide valitsused olid selle läbi arutanud. Need on

kokkulepped, mille alusel praegu koostööd tehakse. Kõikidele nendele kohtumistele on alati olnud kutsutud ka Soome ja Poola esindajad. 2013. aasta 16. septembri Vilniuse memorandumile on alla kirjutanud ka Soome ja Poola ministrid ning Euroopa Komisjoni esindaja. Lisaks on 2011. aasta kokkuleppe alusel moodustatud kõrgemate riigiametnike tasandil Rail Balticu rakkerühm, inglise keeles *task force*. Võib tuua näiteks, et septembris 2013 on toimunud kümme kohtumist ja ka varem on koos käidud sõltuvalt töö intensiivsusest vähemalt kord kuus ja võib-olla isegi tihemini. Viimane kohtumine toimus eelmisel nädalal, 5. märtsil. Paraku selgus, et Leedu delegatsioonil ei olnud mandaati arutada ühte kompromisettepanekut, mis puudutas Vilniuse lülitamist Rail Balticu trassi. Eesti ettepaneku mõte oli see, et Vilniuse ühendamine võiks kõne alla tulla kahel tingimusel. Esiteks peab Leedu tegema tasuvusanalüüsi, mis peab näitama vähemalt samasugust tasuvust nagu AECOM-i uuring. Vahemärkusena: AECOM-i uuring ei ole siia kuskilt saadetud, vaid see on tellitud. See oli üks ettevalmistav etapp Rail Balticu projekti jaoks 2010. aastal. See kolme Balti riigi ja Euroopa Komisjoni ühise lähteülesande põhjal tehtud AECOM-i uuring on praegu ettevalmistustööde alus. Teisisõnu, selleks, et Vilniuse küsimust paremini käsitleda, on vaja samal tasemel tasuvusanalüüsi ja selle peaks leedukad tegema.

Teiseks, pärast Vilniuse tasuvusanalüüsi peaks saama kinnituse Euroopa Komisjonilt, et Vilniuse ühendus on ka juriidiliselt aktsepteeritav Euroopa Liidu õigusakte arvestades. Tähtis on teada, et Euroopa Liit on määrusega kinnitanud TEN-T transpordikoridorid. Need on määratud väga konkreetsetelt, linnade täpsusega, ja raudteekoridoride puhul ei ole Vilniust kaasatud. On vaja Euroopa Liidu nõusolekut, et seda määrust saaks vajaduse korral korrigeerida. Neid ettepanekuid toetas ka Läti. Leedu delegatsioon ütles, et neil ei ole mandaati seda kompromisettepanekut arutada.

Ka ühisettevõtte moodustamisel oli veel seitse lahkarvamust. Kui need kuidagi detailidesse laskumata kokku võtta, siis põhiküsimus on see, milleks asjaosaliste arvates ühisettevõtet vaja on. Euroopa Komisjoni soovitus ja rahvusvahelise kogemuse kohaselt on selliste infrastruktuuride sujuvaks arenguks vaja ettevõtet, kes arendaks kogu projekti, investeeriks sellesse – vajaduse korral osalisriikide valitsuste kaasabil, pean silmas finantsmeetmeid – ning hiljem ka opereeriks süsteemi. Sellisel juhul tekib üks äriühing ja kasvab võimalus, et projekt ka äriühingult ära tasub. Selline on olnud kõikide osapoolte arusaam. Ka Leedu valitsus, vähemalt eelmine valitsus, jagas seda. Praegu on Leedu positsioon teistsugune ning on väga keeruline seda selgitada või kaitsta. Julgen öelda, et erimeelsus on olemuslik – küsimus on selles, kuidas käsitleda ühisettevõtteid ehk kuidas oleks tänapäeval võimalik rajada piirideülest infrastruktuuri. Järgmine rakkerühma kohtumine on kokku lepitud aprilli alguseks ja peale seda peaksid ministrid taas kohtuma, et üles jäänud küsimusi lahendada.

Kuna teid huvitas ka valitsustevaheline suhtlus, siis juhin tähelepanu sellele, et Rail Balticu küsimus on ühel või teisel moel olnud arutlusel kõikidel peaministrite kohtumistel, viimast korda veebruaris. Meie seisukohalt on jätkuvalt tähtis ühisettevõtte loomine, see tuleks moodustada nii kiiresti kui võimalik. Esialgsete plaanide järgi oli ühisettevõtte loomise tähtajaks määratud 2012. aasta lõpp. Selline kokkulepe oli tegevuskavas, millele ma viitasin – 2007. aastal sõlmitud valitsustevahelises tegevuskavas. Sellest tähtajast me oleme maha jäänud ja oleme selle üle ka muret väljendanud.

Kolmas küsimus: "Millised ohud võivad Teie hinnangul Rail Balticu projektile ohtlikuks osutada?" Rahvusvahelisel ehk Baltikumi tasandil võivad endast riski kujutada riikide erinevad seisukohad ja huvid projektide arendamisel. Viimase aasta jooksul oleme näinud, kui keeruline võib olla ühistes plaanides kokku leppimine, eriti siis, kui need plaanid on ülimalt konkreetsed ja on vaja langetada praktilisi otsuseid. Teine risk puudutab ettevalmistustööde õigeaegsust ja kvaliteeti. Ettevalmistustööde all pean silmas planeeringute ja keskkonnamõju hindamist ning eelprojekti. See töö peaks olema tehtud kvaliteetselt kõikides Balti riikides, mis annaks võimaluse konkureerida projekti arendades Euroopa Liidu investeerimistoetusele. Ma juhin veel kord tähelepanu asjaolule, et Rail Baltic saab oma investeerimisplaanis arvestada Euroopa Liidu investeerimistoetusega kuni 85% ulatuses siis, kui me konkureerime kõikide teiste Euroopa Liidu investeerimisprojektidega. Seal on üksikuid erandeid, aga põhimõtteliselt me peame teistega konkureerima. Selleks et konkureerida, peab olema tehtud väga kvaliteetne ettevalmistustöö. Kolm riiki peavad ajama ühist asja ja peab olema väga selge juriidiline keha, kes on selle projekti arendaja ja investeerija.

15:51 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Kalev Kallo!

15:52 Kalev Kallo

Aitäh, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Erinevalt mõnest teisest olen mina selle projekti veendunud pooldaja ja leian, et selle elluviimisel saaks Eesti ühe kiire ja tänapäevase lisaühenduse Euroopaga. Oleme kuulnud lahkarvamustest Leedu ja võib-olla ka teiste riikide vahel, kuid minule on jäänud mulje, et projekti vastaseid on piisavalt ka meil Eestis. Üks kolleeg valitsuses teeb kiiresti kaitseala trassi tee peale ette ja teised nõuavad trassi viimist ei tea kuhu, vallad ühinevad projekti vastu jne. Kui suureks te peate meie oma riigisisest vastuseisu sellele projektile? Kas on karta ka tõsist ohtu, et Rail Baltic võibki jääda lõpuks tulemata?

15:53 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Aitäh! Iseenesest mõistetavalt, kui projekti ettevalmistus Eestis läks konkreetseks, sai tõsise hoo sisse ka ühiskondlik arutelu ja julgen öelda, et jumal tänatud. Sellest hetkest, kui algas reaalne planeerimisprotsess, kus tuli arvestada ka trassi puudutavaid alternatiive, on arutelu käima läinud ja minu arvates on see hästi vajalik. Viimasel aastal on sellest välja koorunud kaks küsimust. Üks küsimus on, kas trass peaks minema Pärnu või Tartu kaudu. Valitsus otsustas AECOM-i uuringutele tuginedes, et mõistlik on, kui trass läheb läbi Pärnu. Oleme selle valitsuse seisukoha aluseks võtnud. Loomulikult ma jälgin kogu diskussiooni, võimaluse korral vastan küsimustele ja osalen arutelul. Tartu küsimus on taas päevakorral. Veel kord, põhiprobleem on, et Tartu puhul muutub trass 100 kilomeetrit pikemaks ja sellel on oma hind. Seesama AECOM-i uuring andis üldiste tasuvusanalüüsides, nagu sellise uuringu käigus teha saab, üsna ühemõttelise hinnangu, et iga kilomeeter pikemat teed teeb projekti tasuvuse tagamise keerukamaks. Peale selle juhin tähelepanu, et on olnud ka selliseid, ma julgen öelda, üsna läbimõttlemata seisukohti. Mõned eksperdid on avaldanud arvamust, et kuigi Tartu kaudu kulgev trass on 100 kilomeetrit pikem, on see odavam, kui proovime selle ehitada vana infrastruktuuri kasutades. Veel kord: tehnikaekspertid on seisukohal, et olemasolev infrastruktuur ei vasta Rail Balticu vajadustele, kuna see peab võimaldama kiirust kuni 240 kilomeetrit tunnis, nagu ma alguses ütlesin. Igal juhul on vaja rajada uus infrastruktuur, mis eeldab ka kõiki tehnilise ohutuse lahendusi. Selle tõttu oleme valitsuses otsustamisel lähtunud AECOM-i uuringutest, aga ka varasematest planeeringutest. Seega arvestame Pärnu trassiga.

Järgmine küsimus on Pärnu trassi kohta. Minu arvates on need arutelud läinud vägagi tulemuslikult. Praeguse seisuga, kuigi otsustatud ei ole midagi lõplikku, võime öelda, et Pärnu ja Rapla maakonnas on peaaegu saavutatud ühe eelistatud trassialternatiivi kokkulepe. Olen ise käinud ka mitmel pool kohapeal, nii palju kui aeg on võimaldanud, aga ministeeriumi inimesed on osalenud kõikides avalikes aruteludes. Tahaks ümber lükata nende kahe maakonna kohta levinud arusaamise, et ei taheta trassi oma õuele. Pigem on inimeste esmane natuke negatiivne reaktsioon tingitud informatsiooni puudusest. See on inimlikult mõisteta. Praeguseks julgen öelda, et kuigi mõned lõigud on veel jäänud, siis suures ulatuses on Pärnu ja Rapla maakonnas kokkulepe saavutatud. Ka nende kogukondadega, inimestega, keda see mingil moel puudutab. Jah, kindlasti on vaja mõelda kompensatsioonimeetmete, praktilisematele lahendustele, aga ma arvan, et järgmistel etappidel on kindlasti võimalik see kõik läbi töötada.

Viimane küsimus puudutab Harju maakonda. Siin on keskne probleem, millele te ka oma küsimuses viitasite, Nabala looduskaitsealaga. Arusaadav, et kui on vaja loodust kaitsta, siis tuleb seda arvesse võtta. Meil on riigi palgal väga kogenud eksperdid, kes on võitnud hanke ja kellel on väga palju kogemusi säärase projektidega seotud küsimuste lahendamisel. Mind on teatud mõttes üllatanud minu kolleegi keskkonnaministri avaldused, et ükskõik, mida te teete, aga Nabala looduskaitsealal on kavandatud raudteetrass välistatud. Keskkonnaekspertid, kes meie juristidega koostööd teevad, ütlevad, et sellised seisukohad on selgelt õigusvastased isegi olukorras, kus looduskaitseala pole veel lõplikult vormistatud. Ma ei hakka praegu sel teemal rohkem rääkima. Kui küsimusi on, siis võime detailidesse minna, mis seisus see looduskaitseala moodustamine on ja milliseid küsimusi see tekitab n-ö võimalike tarbijate seisukohast. Aga ma arvan, et see võib olla omaette pretsedent, mida tuleks palju tõsisemalt käsitleda siin saalis ja ka Rail Balticu toetusrühmas. Praegu ütlen oma talupojatarkusele tuginedes, et ma ei näe looduskaitse piiranguid, mis takistaks Nabala looduskaitsealast selle raudteetrassi läbiviimist. Ükski loodusväärtus ei saaks kahjustatud. See on meie ekspertide seisukoht. Mõneti tõesti üllatab Keskkonnaministeeriumi selline radikaalne seisukoht, et Nabala on igal juhul välistatud, minge kuhugi mujale. Aga ma loodan, et see töö jätkub, lahendusi tuleb otsida.

15:57 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Tarmo Tamm!

15:59 Tarmo Tamm

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Euroopa Komisjoni volinik Siim Kallas on avaldanud arvamust, et Rail Balticu ehituse vajalikkuse kohta võiks korraldada rahvaküsitluse. Ma küsin: kui mõistlikuks teie kui minister seda küsitlust peate ja kas see on ajaliselt üldse võimalik?

15:59 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Ma olen selle peale mõelnud aastatel 2009 ja 2010 – siis, kui me tegime AECOM-i uuringut. See diskussioon oli võrdlemisi abstraktne, aga ka siis oli see aeg-ajalt avalikult üleval. Minu arvates tasub rahvaküsitlusi teha või rahva arvamust küsida siis, kui ühiskond on selgelt polariseerunud. Praegu ma julgen avalikule arvamusele toetudes öelda, et Eesti üldsus pigem väga toetab seda projekti. Sellel põhjusel oleks rahvaküsitlus minu arvates liiast.

15:59 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lembit Kaljuvee!

16:00 Lembit Kaljuvee

Aitäh, proua esimees! Kolleeg Tarmo Tamm küsis mu küsimuse ära, aga ma küsin veel natukene üle. Te ise ütlesite talupojatarkusest lähtudes, et Eesti talupoeg pole kunagi raudteed tahtnud. Kundas on väga palju materjali selle kohta, kuidas talupojad sõdisid raudtee vastu. Kui tsaar poleks väevõimu ja mõisnike abiga seda Peterburi raudteed teinud, siis seda poleks olnud. Mina arvan, et ei ole vaja rahvaküsitlust, vaid tuleks inseneri kombel probleemid – nii tehnilised kui ka majanduslikud – läbi arutada. Ja kui raha antakse, siis hakkame tegema. Mis te sellisest suhtumisest arvate?

16:01 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Põhimõtteliselt ma jagan seda seisukohta. Kindlasti pean vajalikuks – ja ilma igasuguse pateetikata –, et projekt oleks tehtud läbipaistvalt. See puudutab väga paljusid inimesi, väga paljusid piirkondi. Tähtis on, et me leiaksime selle aja ja vastaksime nende inimeste küsimustele, keda see projekt konkreetsetl puudutab. Ja minu meelest seda tööd me oleme viimase aasta jooksul teinud. Ma väga tervitan neid aktiivseid inimesi, kes on moodustanud asjaomase mittetulundusühingu. Nad aitavad väga palju kaasa ühelt poolt positiivse oponeerimisega. Peale selle on nad kindlasti head sidemehed, suheldes ka kõige tavalisemate inimestega, kes ühes või teises piirkonnas elavad. Selline avalik arutelu, küsimuste tõstatamine, ekspertide vastused, aga ka väga professionaalsete inseneride olemasolu, kellel on selliste uute infrastruktuuride arendamise kogemused – kõik see on hädavajalik. Ega meil ei ole kerge leida selliseid insenere. Praegu on riigi partneriks n-ö Rootsi taustaga inseneride meeskond, kellel on päris head kogemused raudtee infrastruktuuri rajamisel. Me vajame selliseid inimesi, kellel on reaalseid kogemusi, kes ei pane kirja lihtsalt mingeid uitmõtteid raudtee infrastruktuurist. Sellised inimesed on meil praegu olemas ja loomulikult tuleb neid ka järgnevates etappides rohkem kaasata. Seesama ühisettevõtte, millest me räägime, peaks kaasama endale tellijapoolseid insenere, kes on suutelised seda projekti rakendama. Nii et nende asjade peale oleme ka mõelnud.

16:01 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Lauri Laasi!

16:03 Lauri Laasi

Aitäh, proua juhataja! Austatud minister! Ka mina olen selle projekti veendunud toetaja. Kuigi ma olen teie ministriametis olnud aja jooksul mõningate teie tehtud asjade suhtes kriitiline olnud, tahaksin ma selle projekti eest teid tunnustada ja kiidan teid selle eest, kuidas te olete seda asja ajanud. Aga ma tahan ka küsida. Eesti lähiajaloost on palju näiteid, kuidas mingi haruldase puu või loomaliigi pärast jäävad tähtsad investeeringud tegemata ja rahvale kasu toovad objektid rajamata. Kas võib juhtuda, et selle Nabala looduskaitseala pärast, millest siin juttu oli, võivad need Euroopa Liidu investeeringud käest minna ja me võime järjekordselt millestki ilma jääda?

16:03 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Saan öelda, et see on Eestis üks lahtiseks jäänud küsimus. Küllap on lahendatav, kui ekspertidel on võimalik rääkida ekspertidega. Selles mõttes ekspertidel ekspertidega, et võivad olla mingid loodusväärtused, mida Eesti seaduste ja minugipärast ka Euroopa reeglite järgi ning mure tõttu tuleviku pärast on vaja kaitsta. Kogemus suuremate projektidega – Saaremaa silla ettevalmistustööde ja paljude muude selliste projektidega – näitab, et asjatundlikud keskkonnaspetsialistid suudavad leida lahendusi, mis ei välista kompensatsioonimeetmeid. Ma usun neid keskkonnaeksperte, kes praegu riigile keskkonnamõju hinnangut koostavad. Olen ise lasknud endale põhjalikult selgitada, millised loodusväärtused võivad ohus olla. Pean tunnistama, et nii nagu tõenäoliselt mitmele inimesele siin saalis, on ka minu jaoks üllatav see kiirus ja radikaalsus, kuidas seda looduskaitseala praegu moodustatakse ja ennekõike, kuidas seda vastandatakse raudteekoridorile. Ma loodan, et eksperdid saavad need asjad selgeks räägitud.

16:03 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

16:05 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh, proua juhataja! Härra minister! Kui vahemaa ei ületa tuhandet kilomeetrit ja on valida, kas sõita lennukiga või kiirrongiga, siis mina eelistan kiirrongi. Mul on teatud kogemus, eelistan rongi mitmel põhjusel. Aga mõned korrad olen kokku põrganud sellise olukorraga, kus valik tuleb teha hinna järgi. Nimelt, esimese klassi pilet kiirrongis võib maksta peaaegu sama palju kui lennukipilet, kuigi sõidu peale kulub paar tundi rohkem. Kas on arvestatud, mis vahekorras on näiteks tulevase Tallinna–Varssavi kiirrongi ja sama marsruudiga lennuki piletihind? Kas niisuguseid arvutusi on tehtud?

16:06 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Aitäh! Praegune alus on ikkagi AECOM-i uuring, mille lisamaterjalides on kirjas ka võimalik sõiduplaan ja hinnad. On täiesti selge, et selle projekti arendamise jooksul tehakse veel mitu seda laadi uuringut, sh nõudlusuuringud – kas reisijate arv ei ole üle hinnatud, kas kaubavood ei ole üle hinnatud. Selliste infrastruktuuriprojektide puhul tuleb need mitu korda üle käia. Praegu on plaanis tellida märksa täpsem tasuvusanalüüs ja pärast seda, kui kolm riiki on oma kodused ettevalmistustööd teinud, tuleb kindlasti tegelda ka nende küsimustega. Teine asi. Targad inimesed, kellel on kogemusi, ütlevad, et Euroopas tavaliselt infrastruktuur mitte ei asetü olemasolevasse reaalsusesse, vaid loob uut reaalsust. Võin tuua näite, ehkki see ei käi täpselt selle infrastruktuuri kohta, aga on hea siiski. Võtame laeväuhenduse Tallinna ja Helsingi vahel, millise reisijatevoo on see genereerinud. 20 aastat tagasi oli sõitjaid aastas võib-olla 100 000, nüüd sõidab Tallinna ja Helsingi vahet 9 miljonit reisijat. Ma ei alahindaks seda. Selle üle on aasitud – ma ei mõtle teid, lugupeetud küsija –, et milleks sõita rongiga Berliini või Varssavini, kui selleks on juba lennuk. Ma ei alahindaks ka selle projekti tähtsust regionaalses mõttes. Eesti vaatepunktist parem ühendus Riiaga ja miks mitte ka Leedu linnadega kindlasti soodustab majandustegevuse arengut, turismi ja inimeste liikumist, kui ühenduse kvaliteet on selline nagu praegu. Kindlasti on sellel ka Balti riikide sisene regionaalne tähtsus.

16:07 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Ester Tuiksoo!

16:08 Ester Tuiksoo

Täna väga, proua juhataja! Austatud minister! Kas te väidate, et Tartu suuna variant on täiesti välistatud ja Pärnu suund on juba ära otsustatud? Ja te ütlesite, et Rapla ja Pärnu maakonnaga on kokkulepped olemas, aga kuidas on Harjumaaga?

16:09 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Veel kord, me räägime täna Rail Balticust – infrastruktuurist, mis peab võimaldama rongidel sõita kiirusega 240 kilomeetrit tunnis. Praegune valitsuse otsus AECOM-i uuringutele toetudes on selline, et trass peaks minema läbi Pärnu, kuna siis oleks see 100 kilomeetrit lühem. See ei tähenda kindlasti seda, et Lõuna-Eestil ei ole üldse rongiühendust. Minu arvates me võikime Eesti-siseselt arutada, kas on

mingisuguseid nn kompensatsioonimeetmeid juhuks, kui Lõuna-Eestis rongiühendus halveneb ja Pärnu konkurentsivõime kasvab. Nende meetmete hulka kuulub kindlasti seesama Tartu–Riia parem ühendus. See infrastruktuur, mis oli 2007. aastal Tartu ja Valga vahel, tuli likvideerida, kuna seal ei olnudki ju raudteed. Me oleme selle korda teinud ja plaanime järgmise kolme aasta jooksul suurendada kiirusi Tallinna ja Tartu vahel. Muidugi peaks vaatama muidki võimalusi, et ka Lõuna-Eesti ühenduvus paraneks, kuid mitte selle hinnaga, et Rail Balticu projekti tasuvus muutub küsitavaks. Mida tähendab 100 kilomeetrit täiendavat raudteed? See tähendab, ütleme, kulutusi suurusjärgus pool miljardit eurot, s. o 500 miljonit eurot. See on väga suur raha, ka nii suurejoonelise projekti puhul. Harjumaa kohta ma vist vastasin eelmise küsimuse juures. Seal on probleemiks too looduskaitseala ja sellega seotu. Praegune seis on selline, et me oleme omavalitsuste ja kogukondade ettepanekul võtnud kaalumisele ka need variandid, mis nõuavad alternatiivse raudteekoridori Tallinna trassi. Ma loodan, et aprilli lõpuks saavad analüüsitud ka need täiendavad ettepanekud, mis välistavad trassi läbimineku kavandatavalt looduskaitsealalt. Vaja on analüüsida kaasnevat mõju keskkonnale, aga ka sotsiaalset ja majanduslikku mõju. Pärast seda jõuavad need alternatiivid otsustajate ehk valitsuse laua peale.

16:11 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Neeme Suur!

16:11 Neeme Suur

Aitäh, proua juhataja! Lugupeetud minister! Ma küsin Leedu positsiooni ja Leedu valitsuse seisukohtade kohta. Meie poolt on kõlanud hästi palju kriitikat leedukate suunas. Samas on nende mure märksa suurem kui meie mure, kas rajada trass siit- või sealtpoolt kaitseala. Neil on mure, et Vilnius ei saa trassiga ühendatud, see vahemaa on 100 kilomeetrit. Leedus on ju ka see probleem, et neil on Rail Baltic 1 juba olemas, 300 miljonit eurot on nad sinna alla pannud ja see lubab sõita 120 kilomeetrit tunnis. Meie tahaksime, et Rail Baltic 2 võimaldaks sõita vähemalt 200 kilomeetrit tunnis. Samas me teame, et Poolast edasi on seis selline, et kui väga hästi läheb, siis seal ehk hakkab rong sõitma kiirusega 100 või 120 kilomeetrit tunnis. Tegelikult on leedukatel seega hulgaliselt argumente. Miks me nii kriitilised oleme? Ehk katsume neid kuidagi aidata?

16:12 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Ma ei ole selle kriitikaga nõus. Kõik sõltub vaatenurgast. Minu arust on väga hea, et arupärija, kes selle küsimuse ette kandis, tuletas meelde ajalugu. See taust on väga tähtis ka selles diskussioonis. Me räägime täna Rail Balticu n-ö kolmandast etapist, 240-kilomeetrist tunnikiirust võimaldavast infrastruktuurist. See on väga tähtis. Kui me hakkame rääkima rongide kiirusest 120 kilomeetrit tunnis, siis Eestis on see juba tagatud. Aga kui ma tulen tagasi transpordi- ja miks mitte ka poliitiliste kokkulepete juurde, kus on aastate jooksul koostöös ekspertidega järjest detailsemaks mindud, siis me räägimegi Rail Balticu kolmandast etapist ja kiirusest 240 kilomeetrit tunnis. Seda esiteks. Teiseks, mis puutub Vilniuse ühendusse, siis on arusaadav, et seisukohad võivad aja jooksul muutuda. Aga ma juhin tähelepanu, et kõik senised otsused, mille alusel seda projekti tehakse, on kolme Balti riigi vahelised kokkulepped – kuni trassi asukoha ja Euroopa Liidu vastavate määrusteni välja. Kõnealused seisukohamuutused on tulnud viimase aasta-poolteise ajal. Seisukohtade muutumisest võib ka aru saada. Kui esitatakse loogilised argumendid, siis on alust neid teemasid arutada. Me oleme alati olnud konstruktiivsed. Kui Vilnius on oluline küsimus, siis seda tuleb arutada. Aga arutada tuleks samal tasemel, nagu me seda projekti viimase viie aasta jooksul oleme arendanud. Nagu ma ütlesin, Vilniuse kohta tuleks teha tasuvusanalüüsid samal tasemel, nagu on tehtud AECOM-i uuring. Esiteks, nii saame uued arvud. Ja teiseks, Leedu kolleegid peaksid Euroopa Komisjoniga läbi rääkima, kuidas sellesse suhtutakse rahastamiskokkulepete seisukohast.

Kolmas punkt, te mainisite Poola küsimust. Ma ei ole absoluutselt nõus, et Poola endast üldse mingit probleemi kujutab. Poola valitsus on väga selgelt öelnud, et nende investeerimisprioriteetide hulgas on Varssavi ja Poola-Leedu piirile suunduvasse raudteesse investeerimine kiiruse tõstmiseks kuni 160 kilomeetrit tunnis. Arvestades Poola raudtee arengut, ei ole see poolakate jaoks prioriteet, vaid tõstetud prioriteediks poliitilistel kaalutlustel ja kolme Balti riigi palvel. Ka Poola peaminister härra Tusk kinnitas Tallinnas olles üle, et see on neil investeerimiskavades ja nad kavatsevad investeerida. Poola eksperdid on alati öelnud, et kui jõutakse raudteega sinnamaani, et 240 kilomeetrit tunnis tagav infrastruktuur on otsustatud, siis otsib Poola kindlasti ka võimalusi täiendavateks investeeringuteks.

Mul ei ole mingit põhjust arvata, et nad seda ei tee. Selles mõttes ei ole Poola kaardiga vehkimine minu arvates poolakate suhtes aus.

16:15 Esimees Ene Ergma

Palun, kolleeg Valeri Korb!

16:15 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Tahaksin täpsustada. Te rääkisite ühise ettevõtte loomisest. Kas on võimalik ka variant, kus tuleb mängu erakapital, või on see võimatu?

16:16 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

See ei ole võimatu selles etapis, kui ühissettevõtte on moodustatud ja kätte jõudnud investeerimisfaas. Kui infrastruktuuri investeerimine on äriselt tasuv, siis miks mitte seda pakkuda ka n-ö turgudele. Nagu ma ka varem ütlesin, nii Poola kui ka Soome esindajad on alati projekti töörühmade kohtumistel osalenud. Kõikides põhimõttelistes projekti käsitlevates memorandumites oleme me deklareerinud ka Poola ja Leedu valitsuse osalemist ühissettevõttes, kui neil selle vastu huvi on. On selge, et see huvi ei ole praegu piisavalt konkreetne, et sellest võimalike investoritega rääkida. On väga palju kahtlusi, et see infrastruktuur on tasuv. Kui meie seda projekti asja tõsiselt ajame, siis me mõtleme kogu aeg ka selle peale, kuidas Eesti oma kohustuse kapitaliinvesteeringuna täita suudab, kuidas see oleks meile jõukohane. Praeguste majandusnäitajate põhjal võib öelda, et Eesti valitsus suudab seda täita, kui tekib ühissettevõtte, kes ka ise on krediitvõimeline ja saab paigutada võlakapitali raudtee infrastruktuuri. Aga osalisriikide valitsused peavad pakkuma piisavalt omakapitali ja võib-olla ka muid finantsgarantiisid. Praegu me peame arvestama minimaalse aktsionäride koosseisuga. Kui projekt edasi areneb, saab niisuguseid küsimusi märksa konkreetsemalt adresseerida. Aga üldiselt ei ole mingit dogmat ega põhjust, miks ei võiks kaasata erakapitali.

16:17 Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu, härra minister! Kas kolleegid soovivad avada läbirääkimisi? Kõnesoove ei ole, läbirääkimisi ei avata.

5. 16:18 Arupärimine arvutite pahavara leviku kohta Eestis (nr 381)

16:18 Esimees Ene Ergma

Järgmine ja viimane arupärimine on Riigikogu liikmete Priit Toobali, Kalev Kallo, Enn Eesmaa, Peeter Võsa, Vladimir Velmani, Valeri Korbi ja Mihhail Stalnuhhini 27. jaanuaril s.a esitatud arupärimine arvutite pahavara leviku kohta Eestis (nr 381). Ma palun kõnepulti kolleeg Kalev Kallo!

16:18 Kalev Kallo

Austatud eesistuja! Lugupeetud minister, lugupeetud kolleegid! Selle aasta jaanuari keskel teavitati Riigi Infosüsteemi Ametit ja politseid, et Eestisse on jõudnud CryptoLoceri nimeline pahavara, mis muudab andmed arvutis püsivalt loetamatuks. Riigi Infosüsteemi Ameti infoturbeeksperdi Triin Niguli hinnangul ei ole pahavaraga nakatunud arvutit ilma kurjategijata võimalik lahti teha, sest päästev krüptovõti asub küberkurjategija kontrollserveris. See, et keegi kontrollib ja suunab meie tegemisi internetis, ei ole paraku esimene juhtum. 2011. aastal, vahetult pärast Eestis toimunud Riigikogu valimisi avastasid Ameerika Ühendriigid väidetavalt DNS Changeri nimelise pahavara, mille tagajärjel oli seisuga 8. november 2011 nakatunud vähemalt 4 miljonit arvutit ca 100 riigis. USA andmetel võimaldas see programm selle haldajatel kontrollida nakatatud arvutite internetiseadeid, mille tulemusena oli võimalik interneti kasutajatega manipuleerida. Peale selle on esile toodud, et programm võimaldas suunata inimesi pahavara haldajate määratud lehtedele ja aadressidele või siis blokeerida kasutajatele teatud veebilehtede külastamine, samuti asendada veebilehtedel kasutajale nähtavat sisu. Avastamise vältimiseks oli ründevarale lisatud funktsioon, mis ei lasknud arvutitel vastu võtta viirusetõrjetarkvara ega operatsioonisüsteemi uuendusi, mis oleksid ründevara avastanud ja selle toimimise lõpetanud. Eesti on e-riigina oma toimimise üles ehitanud suuresti interneti ja arvutite kasutamisele. Me ei räägi

siin mitte pelgalt riiklikest registritest või ID-kaartidest, vaid ka valimistest ja pangandusest. Ei ole kellelegi uudiseks asjaolu, et vahel on kellegi võõra käe abil kontosid tühjendatud.

Eelmise aasta lõpus valmis Riigi Infosüsteemi Ameti tellitud uurimus, kus Eestil soovitatakse lähiaastatel kasutusele võtta näiteks tugevdatud lahendused ID-kaartidel olevate andmete kaitseks. Spetsialistide hinnangul on NSA praegu võimeline meie andmeid turvava süsteemi vaid mõne tunniga lahti murdma. Üks riigi põhieesmärke peab olema tagada inimeste turvatunne. Eeltoodu ohustab Eesti julgeolekut ja see on loonud salajase tagaukse meie riigi kontrollimiseks. Sellest tulenevalt on meil ministrile neli küsimust.

16:21 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Kalev Kallo! Palun veel kord kõnepulti majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts!

16:21 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Lugupeetud Riigikogu esimees! Austatud küsijad! Vastan teie neljale küsimusele. Esiteks: "Kuidas on kaitstud inimestele eluliselt tähtsad teenused, nagu registrid või ID-kaardi kasutamine, pangandus ja ka e-valimistel hääle andmine?" Paar sõna küberturvalisusest. Kõigepealt, küberturvalisuse tagamine nii digitaalses maailmas kui ka füüsilises maailmas on pidev protsess. See ei ole midagi, mis on üks kord ära tehtud ja niimoodi ka jääb. Küberturvalisus ei sõltu ainult tehnoloogiast, vaid ka tehnoloogiat rakendavatest organisatsioonidest ja inimestest. Ühelt poolt teevad elutähtsate teenuste osutajad ja oluliste süsteemide eest vastutavad riigiasutused praktikas kõik selleks, et intsidente ära hoida. Näiteks süsteemiomanikel endil tuleb regulaarselt kontrollida süsteemide toimepidevust, terviklikkust ja konfidentsiaalsust. Kõrvuti intsidentide ärahoidmisega hoolitsetakse regulaarselt ka reageerimisvõimekuse ja taastevõimekuse eest juhuks, kui mõni intsident peaks aset leidma. Keskne riiklike andmekogude ja infosüsteemide turvalisuse platvorm on põhjalikud turvastandardid, nende rakendamine ja loomulikult efektiivne järelevalve. Meil on kehtestatud reegel, et kõik riigi andmekogudel baseeruvad lahendused peavad lähtuma turvastandardist ISKE. Pangad ja eraettevõtted kasutavad valdkonnapõhiseid turvastandardeid.

Teine turvalisuse küsimus puudutab inimest ennast. Turvalisuse tagamiseks peab ka inimene ise hoolitsema selle eest, et oleks järgitud kolm asja. Esiteks, et arvutis oleks kasutamise ulatuse kohane viirusetõrje – tarkvarasid müüakse tavaliselt koos asjaomaste seadmete ja juurdekuuluva tarkvaraga. Teiseks, et arvutites ja nutitelefonides oleksid kõik rakendused ja operatsioonisüsteemid uuendatud. Ja kolmas turvalisuse juhtnõor on, et iga inimene peab hoidma ID-kaardi, mobiiltelefonide paroolid ja PIN-koodid ainult enda teada. Sama parooli ei tohi kasutada korraga mitmes keskkonnas. Need on tegelikult kolm lihtsat reeglit ja kui inimene neid täidab, siis ta juba ongi küberruumis palju turvalisemas situatsioonis. Sellesse ei tohi hooletult suhtuda.

Teine küsimus: "Kui palju on Eestis USA poolt väidetavalt avastatud DNS Changeri nimelise pahavaraga nakatunud arvuteid, mis ei lasknud vastu võtta viirusetõrjetarkvara?" Eesti ametkondades pole raporteeritud DNS Changeriga nakatunud arvutitest. See tähendab just seda, et ametkondades pole raporteeritud. Igal inimesel võib olla kodus arvuti ja informatsioon selle nakatumisest ei pruugi ametkondadeni jõuda. Kuigi, arvestades meie küberkogukonda ja tihedat infovahetust selles vallas, võib arvata, et info jõuab ka tavatarbija arvutist ametkondadeni. Kui keegi, kellel on kodus arvuti, pöördub mõne IT-spetsialisti poole abi saamiseks, siis jõuab teave maailmas unikaalse või lihtsalt uudse pahavara kohta ka riigi ametkondadeni. Praegu võime öelda, et teie viidatud pahavara kohta ei ole meil informatsiooni laekunud. Meie all ma mõtlen ennekõike Riigi Infosüsteemi Ametit, aga ka politseid.

Kolmas küsimus: "Eesti suunab üha enam oma inimesi kasutama interneti vahendusel pakutavaid e-riigi teenuseid. Mida võetakse ette, et kaitsta ka inimeste koduarvuteid programmide eest, kus isegi viirusetõrje ei aita?" Nagu ma juba ütlesin, riik ei lähe inimese koju vaatama, kuidas ta oma arvutit kasutab. Loomulikult tuleb rõhutada iga inimese enda vastutust ja sellest tulenevalt on hästi tähtis, et inimesed oleksid piisavalt teadlikud. Riigi tähelepanu peab olema turvakäitumise teadlikkuse tõstmisel. Interneti turvalisust tutvustatakse lastele juba maast madalast õpetajate ja koolide kaudu, samuti asutustes laiemate kampaaniate kaudu, näiteks SA Vaata Maailma Targalt Internetis. Informatsiooniks Riigikogule, et 2013. aasta sügisel algatasime koostöös erasektoriga ehk Vaata Maailma Sihtasutusega projekti Nutikaitse. Selle projekti eesmärk on ennekõike moodustada ühisrinne turvalise küberruumi kaitseks ja see on just tavakasutaja teadlikkuse tõstmisele suunatud. Me oleme kinnitanud riigi

infoühiskonna strateegia järgmiseks kuueks aastaks ja julgen öelda, et riik on selleks koostöös eraettevõtetega piisavalt raha andnud.

Neljas küsimus: "Kui turvaline on kasutada nii uusi kui ka vanu ID-kaarte?" ID-kaart ja mobiil-ID on võimalikest lahendustest kõige turvalisemad tööriistad nii elektrooniliseks isikutuvastuseks kui ka digiallkirja andmiseks. Need on lahendused, mis meid on hästi teeninud 2001. aastast alates. Selle aja jooksul on tehnoloogiat järk-järgult uuendatud, ent kõik need sammud on ennetava iseloomuga. Turvalisuse tagamiseks tuleb olla ohtudest sammu võrra ees. Ja täpselt samamoodi on tähtis, et ID-kaartide näol, niisamuti nagu ka X-tee puhul on tegemist e-ühiskonna baasinfrastruktuuri elementidega. Riik peab pidevalt investeerima nende süsteemide toimimisse ja ka arendamisse. Jällegi, mul on hea meel teatada, et me oleme järgmiseks seitsmeks aastaks näinud ette just baasinfrastruktuuri elementide, sh ka ID-kaardi ja mobiil-ID tarkvara uuendamise turvalisuse tagamiseks. Igaks aastaks on ette nähtud 500 000 eurot, s.o seitsme aastaga kokku 3,5 miljonit eurot. Me peame olema kindlad, et baasinfrastruktuurid käiksid kaasas tehnoloogia arenguga ja et riik selle rahaga tagab.

16:27 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, härra minister! Asume küsimuste juurde. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

16:29 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Härra minister, kurjad keeled väidavad, et selle DNS Changeri kirjutamisega said hakkama Eestist pärit programmeerijad, IT-spetsialistid. Väidetavalt on Ameerika Ühendriigid nõudnud nende väljaandmist, et neid karistada, aga see on veninud juba mitu aastat. Kas te oskate selgitada, mis põhjusel see nii on?

16:29 Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts

Aitäh! Mul puudub informatsioon, et see on Eestis kirjutatud ja et nende inimeste suhtes on esitatud väljaandmistootlus. Mul puudub selline informatsioon, aga ma ei pruugigi seda teada, kuna see on politsei töö. Kasutan siiski võimalust veel kord märkida, et igasugune pahavara levitamine on Eestis kriminaalkuritegu. Ka pahavara tootmine ja selle levitamine on kuritegu. Seda tuleb kindlasti kõigil, ka väga andekatel IT-inimestel silmas pidada.

16:29 Esimees Ene Ergma

Rohkem küsimusi ei ole. Suur tänu! Mul on tunne, et soovitakse pidada läbirääkimisi. Palun, kolleeg Mihhail Stalnuhhin!

16:30 Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ega siin ei olegi suurt midagi. Siis, kui see arupärimine valmis sai ja ma sellele alla kirjutasin – mul on lihtsalt huvi selliste küsimuste vastu –, ei teadnud ma rohkem kui seda, mis seal kirjas on. Peale seda olen vestelnud paari IT-spetsialistiga. On isegi teada nende inimeste nimed, kes on selle programmi kirjutamisest osa võtnud. Need on noorpõlves olnud väga andekad matemaatikud, pärast andekad IT-spetsialistid. Küsimus on selles, et see DNS Changer ei olegi tegelikult mingi viirus või pahavara, sest kõik need, kelle arvutisse see sattus, said selle omal soovil. Omavahel IT-rahvas hirnub selle peale, sest tõenäoliselt on see saadud kuskilt pornosaidilt. See protsess käib niiviisi, et inimene muudkui lehitseb ja temalt küsitakse kogu aeg, kas lähme sinna või lähme tänna jne. Ühel toredal hetkel ta saab aru, et on vaja vastata kas jah või ei. Ta vastab jah ja saabki selle oma kompuutrisse. Väidetavalt sellepärast see Eestis nii pikalt venib, et tegu on seadusliku tegevusega. Keegi ei roninud ebaseaduslikult võõrasse kompuutrisse. Igaüks, kes sellega nõustus, võttis ise selle endale.

Aga miks ma siia tulin? Mitte selleks, et teile neid poolmuinasjutte rääkida, vaid sellepärast, et neid inimesi, kes oskavad suvalisse süsteemi sisse murda, on sadu ja tuhandeid. Ei ole ühtegi turvalist süsteemi, kui me räägime näiteks internetis hääletamisest. See on müüt, et on võimalik midagi kaitsta. Me oleme mitu korda seda pakkunud ja lõppude lõpuks võiks kunagi selle probleemi ära lahendada. Näiteks niiviisi, et paneme preemia välja ja lubame ühe nädala jooksul hääletussüsteemi sisse murda. Vaatame siis, mitu inimest üle maailma sinna sisse murravad, et selle pealt mingi kopikas teenida. Ma arvan, et neid tuleb kümneid, kui mitte sadu.

16:31 Esimees Ene Ergma

Suur tänu, kolleeg Mihhail Stalnuhhin! Rohkem kõnesoove ei ole. Lõpetan läbirääkimised.

6. 16:33 Vaba mikrofon

16:33 Esimees Ene Ergma

Head kolleegid! Kes soovib registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis, palun seda teha peale minu haamrilööki! Nüüd jõudis ette Mihhail Stalnuhhin.

16:33 Mihhail Stalnuhhin

Austatud proua juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nüüd on mul vähe tõsisem ja tähtsam teema kui eelmine. Möödunud nädala kolmapäeval, kui ma andsin sisse ühe arupärimise, ütlesin ma, et see teema on palju tähtsam kui see, mida me tollal arutasime ehk Ukraina sündmused. Ma arvan, et nii see ongi. Ma sain mõned täiendavad materjalid Narva Linnavalitsuselt, mis kirjeldavad, kuidas ajaliselt ja faktiliselt toimus raha jaotamine. Ma tuletan teile meelde, et valitsus kuulutas välja, et on võimalik saada kuni 600 000 eurot teede remondiks ning seejuures peab olema kindlustatud 15% suurune omafinantseering. See oli seotud avaliku huviga. Linnas, kus ületatakse Eesti piir, kus on palju välismaalt tulevaid või välismaale sõitvaid autosid, on selge, et omavalitsusel peab olema võimalik teha teeremonti mitte ainult oma tuludest. See on kuidagi imelik, kui täidetakse riigi ülesannet, korraldatakse piiriületust, aga teid peab remontima oma raha eest. Niisiis tegi riik 18. novembril ettepaneku Eesti omavalitsustele. Ma ei hakka seda ette lugema, läheks pikale. Nendel omavalitsustel, kust lähevad läbi riigiteed, on võimalik raha taotleda. Juba 18. detsembril möödunud aastal esitas Narva Linnavalitsus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile oma taotluse, kus ta andis võimaluse ministeeriumil endal valida mingi objekt. Tegemist on kokku viie objektiga, mille remondi kogumaksumus on 4,9 miljonit eurot. Remontida oleks vaja umbes 250 000 ruutmeetrit teekatet. Volikogu rahanduskomisjon tegi kiiresti iga projekti kohta otsuse, et kindlustatakse kaasfinantseering oma tuludest.

See on täiesti ebaadekvaatne tegevus, mida ma ei oska lihtsalt hinnata. Vaevalt et peale Tallinna on Eestis veel mõni selline omavalitsus, keda puudutavad transiitveod rohkem kui Narvat. Kui arvestada meie territooriumi ja teede pikkust, siis kontsentratsioon on tohutu. Igal aastal sõidab meie linnast läbi ühele ja teisele poole 70 000 raskeveokit. Mõned meiega võrreldes pisikesed omavalitsused saavad täissumma, 600 000 eurot. Narva saab 155 000 eurot, et remontida üht väikest lõiku, mida tegelikult ei olegi transiidiks vaja. Põhjendus, millega Vabariigi Valitsus välja tuleb, on naeruväärne. Kahjuks mul ei ole jällegi võimalik seda ette lugeda, aga see, millele nad viitavad, on lihtsalt mõnitamine. Tahes-tahmata tekib küsimus, kas see vastab tõele ja kas tõesti niiviisi käiakse ringi Euroopa rahaga, kasutatakse seda sisepoliitiliste probleemide lahendamiseks. Ühed omavalitsused justkui on seda raha väärt, teised ei ole. Miks? Ega ometi sellepärast, et nende omavalitsuste elanikkond toetab erakonda, mis ei ole valitsuse soosik?

Igal juhul see on väga tõsine probleem ja ma hakkan sellest rääkima. Lihtsalt meil ei ole võimalik edasi majandada, kui niiviisi hakkabki toimuma, et sinna, kus on raha vaja, seda ei anta ja kuhu seda tegelikult vaja ei ole, sinna topitakse. Aitäh!

16:37 Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Palun, kolleeg Marianne Mikko!

16:38 Marianne Mikko

Lugupeetud istungi juhataja! Kallid kolleegid! 79 aastat tagasi toimus Eestimaa V naiste kongress. Sel reedel, 7. märtsil toimus VI, ajalooline kongress, mis lõppes manifestiga. Ma ei seisaks siin teie ees ega räägiks sellest manifestist pikemalt, kui avalik-õiguslik ringhääling oleks seda oma "Aktuaalse kaamera" saates käsitlenud pikemalt kui 30 sekundit. Sestap ma kasutan võimalust. See, mis meid, poliitikuid, Riigikogu puudutab, on tegelikult Eestimaa VI naiste kongressi nõudmistega seotud. Sestap ma loen ette meie viis olulist nõudmist.

Esiteks, Riigikogu valimise seadusega tuleb luua nais- ja meeskandidaatidele võrdsed võimalused saada valituks. Selleks on vaja erakondadele kehtestada nn triibuliste nimekirjade esitamise nõue juba alates

2015. aasta Riigikogu valimistest. Teiseks nõuab Eestimaa VI naiste kongress, et kõigis avaliku võimu moodustatud kollegiaalsetes kogudes, sh riigile kuuluvate äriühingute ja sihtasutuste juhtorganites, peab olema nii naisi kui ka mehi, kumbagi mitte vähem kui 40%. Sooline tasakaal peab olema tagatud ka Vabariigi Valitsuses. Kolmandaks, soolise võrdõiguslikkuse seaduse tegelikuks rakendamiseks peab Vabariigi Valitsus koos vabakonnaga ette valmistama erialastel teadmistel põhineva ja teiste riikide parimaid kogemusi arvestava soolise võrdõiguslikkuse strateegilise arengukava, mis püstitab konkreetsed eesmärgid ja meetmed soolise ebavõrdsuse vähendamiseks kõigis peamistes ühiskonnaelu valdkondades. Neljandaks, naiste ja meeste võrdväärse töö võrdse tasustamise saavutamiseks tuleb viivitamatult kehtestada riiklik järelevalve palgatingimuste ja palgakokkulepete üle, muuta palgasüsteemid läbipaistvaks ning võtta vastutusele tööandjad, kes naiste ja meeste võrdväärse töö eest võrdse tasustamise põhimõtet rikuvad. Viiendaks, tasakaalustamiseks vanemate töö- ja pereeluga seotud kohustusi ning parandamiseks naiste olukorda tööjõuturul, tuleb muuta lapsehoolduspuhkuse ja vanemahüvitise kasutamise tingimused paindlikumaks ning ka isadust toetavaks. Seadustada on vaja isadele individuaalne õigus olla vanemahüvitisega kaetud lapsehoolduspuhkusel. Naiste sotsiaalne ja poliitiline ebavõrdsus ning vaesus kanduvad üle meie lastele, vähendades nende heaolu ja arenguvõimalusi. Meie tütred ja pojad on aga Eestimaa tulevik. Me pöördume lootusrikkalt kõigi naiste ja edumeelsete meeste poole ettepanekuga toetada manifestis väljendatud püüdlusi. Alla on kirjutatud: "7. märts, Tallinnas."

Manifesti vastu võtnud 350 naist esindavad (ma loen need ette) Eesti Naisliitu, Eesti Ettevõtlike Naiste Assotsiatsiooni, Eesti Juristide Liitu, Eesti Naisjuristide Liitu, Eesti Naisteühenduste Ümarlauda, Eesti Naistoimetajaid, Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskust, Eesti Politsei Naisühendust, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku bürood, Zonta rahvusvahelist klubi.

Omalt poolt tahan siin teie ees seistes öelda, et siinsamas saalis oleme me seisnud naiste eest, aga ma tunnistan ja ütlen otse, et liiga vähe. Sestap teen kõik, mis minu võimuses, et manifestis esitatud nõudmised ka ellu viia. Suur tänu tähelepanu eest!

16:41 Esimees Ene Ergma

Suur tänu! Rohkem kõnesoove ei ole. See tähendab, et istung on lõppenud.

Istungi lõpp kell 16.42.